

הנחיית פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 9.7 – כללים לגבי ניכוי ימי מעצר מאחורי סורג וברח / מעצר בית / מעצר בפיקוח אלקטרוני / תקופת שהייה של קטין במעון נעול / תקופת אשפוז או הסתכלות בכפייה – מעונש מאסר שהוטל על נאשם	
27 יולי 1990 ; 5 יולי 1992 ; 2 ינואר 1994 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ז בתשרי תשפ"א, 15 אוקטובר 2020

9.7 כללים לגבי ניכוי ימי מעצר מאחורי סורג וברח / מעצר בית / מעצר בפיקוח אלקטרוני / תקופת שהייה של קטין במעון נעול / תקופת אשפוז או הסתכלות בכפייה - מעונש מאסר שהוטל על נאשם

א. המסגרת הנורמטיבית

1. סעיף 43 לחוק העונשין¹ קובע:

"מי שנידון למאסר תיחשב תקופת מאסרו מיום גזר הדין, אם לא הורה בית המשפט הוראה אחרת; היה הנידון משוחרר בערובה אחרי גזר הדין, לא יבואו ימי שחרורו במנין תקופת העונש".

2. תקנה 30 לתקנות סדר הדין הפלילי² קובעת:

"לפני שיטיל בית המשפט עונש, יברר אם היה הנאשם נתון במעצר בשל העבירה עליה הואשם".

3. בע"פ 5760/14 פלוני נ' מדינת ישראל³ נקבע, לעניין מעצר מאחורי סורג וברח, כי:

"ככלל, ראוי שהתקופה שבה שוהה נאשם במעצר עד להרשעתו וגזירת דינו ינוכו מעונש המאסר הסופי, על מנת להימנע מכפל ענישה. רק במקרים חריגים תהיה הצדקה שלא לנכות את תקופת המעצר מעונש המאסר".

4. לעומת זאת, לעניין מעצר בית ומעצר בפיקוח אלקטרוני, נקבע בע"פ 7768/15 פלוני נ' מדינת ישראל⁴ כי:

"אי-ניכויים של ימי המעצר מאחורי סורג וברח יוצר חשש מפני כפל ענישה ופגיעה בעקרון החירות... רציונל זה אינו חל על מעצר הבית, אשר בעיקרו מותר בידיו של הנאשם את השליטה על חייו וסדר יומו.

דומה כי אין חולק שמעצר בפיקוח אלקטרוני דומה במאפייניו המהותיים דווקא למעצר הבית ולא למעצר מאחורי סורג וברח... סבורני, כי המאפיינים המתוארים לעיל... מוליכים לכלל מסקנה ברורה כי הרציונל העומד ביסוד ניכוי ימי מעצר מאחורי סורג וברח אינו מתקיים במקרה של מעצר בפיקוח אלקטרוני. הימצאותו של נאשם בתנאי מעצר בפיקוח אלקטרוני אינה שקולה

¹ חוק העונשין, התשל"ז – 1977.

² תקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד-1974, ק"ת 1200.

³ [פורסם בנבו] (3.6.2015). ראו גם ע"פ 4152/13 ישראל נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (13.8.2014); ע"פ 201/18 ליאור טויזר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (8.7.2018).

⁴ [פורסם בנבו] (20.4.16). ראו גם ע"פ 8283/17 אברהים עבאסי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (10.6.2018).

הנחיית פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 9.7 – כללים לגבי ניכוי ימי מעצר מאחורי סורג וברית / מעצר בית / מעצר בפיקוח אלקטרוני / תקופת שהייה של קטין במעון נעול / תקופת אשפוז או הסתכלות בכפייה – מעונש מאסר שהוטל על נאשם	
27 יולי 1990 ; 5 יולי 1992 ; 2 ינואר 1994 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ז בתשרי תשפ"א, 15 אוקטובר 2020

לשליטת החירות המלווה את המעצר מאחורי סורג וברית, ואי-ניכוי תקופת המעצר בפיקוח אלקטרוני מתקופת המאסר אינו יוצר כפל ענישה.

לפיכך, עמדתי היא כי בדומה למעצר בית, אין לנכות את ימי המעצר בפיקוח אלקטרוני מתקופת המאסר.

5. לצד האמור, בפסיקת בית המשפט העליון נקבע כי ניתן להתחשב בימי מעצרו של נאשם בפיקוח אלקטרוני, כמו גם בפרק הזמן שבו שהה במעצר בית, בשלב גזירת הדין, בהתאם לשיקול דעתו של בית המשפט.⁵

6. לגבי תקופה בה שהה קטין במעון נעול במהלך משפט, נפסק כי השהיה במעון שונה במהותה משהיה במעצר ואין לגזור גזירה שווה ביניהם לעניין ניכוי ימי המעצר. זאת, נוכח ההיבט השיקומי-טיפולי שבשהות במעון, ומטרותיו האחרות מאלו שלהן מכוון המעצר.⁶

7. בדומה למעון נעול, גם תכליתו של אשפוז בכפייה, מכוח סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש,⁷ אינה עונשית. תכלית האשפוז היא לטפל בנאשם חולה הנפש ולהגן עליו ועל החברה מפניו. לפיכך, ניתן לגזור לעניין זה גזירה שווה מהפסיקה שמתייחסת לניכוי התקופה במעון נעול, ועל כן אין חובה לנכות מתקופת המאסר שייגזר בתום ההליך הפלילי - בהנחה שהתיק הפלילי ימשיך להתנהל לאחר סיום תקופת האשפוז - את התקופות שבהן שהה הנאשם באשפוז במהלך משפטו.⁸ עם זאת, ראוי לראות בתקופת מעצר בתנאי אשפוז (מכח סעיף 16 לחוק טיפול בחולי נפש) ובאשפוז לצורך בדיקה במסגרת מעצר (מכח סעיף 15(ג) לחוק טיפול בחולי נפש), חלק מתקופת המעצר שיש לנכותה מתקופת המאסר.

ב. מדיניות התביעה

8. מעצר מאחורי סורג וברית ומעצר בתנאי אשפוז:

א. ככלל, יש לנכות מתקופת מאסר הנגזרת על נאשם לא רק את התקופה שבה שהה הלה במעצר עד תום ההליכים, אלא גם את התקופה שבה שהה במעצר לצרכי חקירה, ובלבד שמדובר במעצר מאחורי סורג וברית (במובחן ממעצר בפיקוח אלקטרוני וממעצר בית) ובמעצר שנקבע באותו התיק. זאת, בגין אותם טעמים שבגינם נפסק כי יש לנכות מתקופת מאסר את תקופת השהייה במעצר עד תום ההליכים.

ב. על התובע להקפיד לציין בכתב האישום את המועד שבו נעצר הנאשם לראשונה בתיק (ככל שהוא עצור במועד הגשת כתב האישום).

⁵ רע"פ 1976/18 לידור אלמלח נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] 9 (24.4.18). פרשת פלוני, לעיל ה"ש 4. ע"פ 1626/91 דקה נ' מדינת ישראל פ"ד מה(5) 76 (1991).

⁶ ע"פ 6736/16 פלוני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (12.1.2017).

⁷ חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991.

⁸ אמנם בע"פ 5738/12 וולד גבריאל טסגזשב נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (10.3.2014) נקבע כי צדק בית המשפט המחוזי בכך שניכה מתקופת המאסר את התקופה בה שהה הנאשם באשפוז אך מדובר בפסק דין שקדם לפסיקה בע"פ 6736/16 פלוני הנ"ל.

הנחיית פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 9.7 – כללים לגבי ניכוי ימי מעצר מאחורי סורג וברח / מעצר בית / מעצר בפיקוח אלקטרוני / תקופת שהייה של קטין במעון נעול / תקופת אשפוז או הסתכלות בכפייה – מעונש מאסר שהוטל על נאשם	
עדכון אחרון: כ"ז בתשרי תשפ"א, 15 אוקטובר 2020	27 יולי 1990; 5 יולי 1992; 2 ינואר 1994; 1 ינואר 2003

ג. בשלב הטיעונים לעונש, על התובע המופיע בתיק לברר מה היה אורכה הכולל של התקופה בה שהה הנאשם במעצר מאחורי סורג וברח (בין לצורכי חקירה ובין לאחר הגשת כתב אישום) וליידע בכך את בית המשפט עובר לגזירת הדין.

ד. האמור יחול, בשינויים המחויבים, גם על תקופת מעצר בתנאי אשפוז ועל אשפוז לצורך בדיקה במסגרת מעצר. כאמור לעיל, ניתן לראות בתקופות אלה חלק מתקופת המעצר ולכן, ככלל, יש לנכותן מתקופת המאסר. לפיכך, יש ליידע את בית המשפט גם בתקופות אלה.

ה. לצד זאת, יובהר, כי אין לנכות ימי מעצר שחפפו תקופת מאסר או תקופת מעצר בתיק אחר מעונש המאסר שנגזר בתיק שבגינו שהה החשוד / הנאשם במעצר, וזאת בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון⁹.

ו. עוד יובהר, כי הפרקטיקה האמורה לעניין ניכוי ימי מעצר נהוגה רק לגבי עונש מאסר שהוטל על נאשם **לריצוי בפועל**, אך לא שעה שמדובר בעונש מאסר שנקבע כי ירוצה בעבודות שירות¹⁰.

9. מעצר בפיקוח אלקטרוני, מעצר בית, שהייה במעון נעול ואשפוז מכח סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש:

א. ככלל, ובהתאם לפסיקה המקובלת, אין חובה לנכות ימי מעצר בפיקוח אלקטרוני או ימי מעצר בית שבהם שהה נאשם, מתקופת מאסר הנגזרת עליו. יחד עם זאת, תקופות אלה יכול שיהיו שיקול במכלול השיקולים הרלוונטיים לקביעת תקופת המאסר שתוטל על הנאשם לריצוי בפועל.

ב. לפיכך, אף שתקנה 30 שצוטטה לעיל אינה מתייחסת לכאורה למעצר בפיקוח אלקטרוני או למעצר בית, על הפרקליט לברר לפני הדיון בטיעונים לעונש גם האם שהה הנאשם במעצר בפיקוח אלקטרוני או במעצר בית, לרבות תנאי מעצר הבית ואורך התקופה, וליידע על כך את בית המשפט בשלב הטיעונים לעונש עובר לגזירת הדין.

ג. כאמור לעיל, שהותו של קטין במעון, נעול ושאינו נעול, נועדה בראש ובראשונה להשיג מטרות טיפוליות שיקומיות, והיא אינה עונשית במהותה. לפיכך, כעניין שבהגדרה, אין מקום ל"ניכוי" ימי השהות במעון מתקופת המאסר. עם זאת, אין מניעה להתחשב גם בתקופת שהותו של קטין במעון הנעול במסגרת גזר הדין. לפיכך, על הפרקליט לברר לפני הטיעון לעונש את אורך התקופה בה שהה הנאשם במעון.

⁹ בע"פ 2805/15 **שהאב סגייך נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו) (24.7.2017), נקבע כי "ברירת המחדל כאשר ימי המעצר הם בחופף למאסר אחר, היא כי ימי המעצר לא ינוכו מן העונש", בע"פ 4226/99 **מדינת ישראל נ' דוד גוהרי ואח'** (פורסם בנבו) (20.1.2000), נקבע כי "אנו מבטלים את הוראת בית המשפט המחוזי בדבר ניכוי מלוא תקופת המעצר, לרבות תקופת המעצר החופפת את מעצרו בגין הפרשה השנייה, ואנו מורים אך על ניכוי תקופת המעצר שבהן הוחזקו המשיבים בתיק זה".

¹⁰ לעניין זה ראו, למשל, ע"פ 5713/10 **יהושע אקרמן נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] (1.3.2010); ע"פ 1604/08 **ברחיה אוספוב נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] (8.4.2008). כן ראו לעניין זה פרשת טויוזר, לעיל ה"ש 3.

הנחיית פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 9.7 – כללים לגבי ניכוי ימי מעצר מאחורי סורג ובריח / מעצר בית / מעצר בפקוח אלקטרוני / תקופת שהייה של קטין במעון נעול / תקופת אשפוז או הסתכלות בכפייה – מעונש מאסר שהוטל על נאשם	
עדכון אחרון: כ"ז בתשרי תשפ"א, 15 אוקטובר 2020	27 יולי 1990; 5 יולי 1992; 2 ינואר 1994; 1 ינואר 2003

ד. גם תכליתו של אשפוז בכפייה, מכוח סעיף 15(א) לחוק הטיפול בחולי נפש, אינה עונשית אלא לטפל בנאשם חולה הנפש ולהגן עליו ועל החברה מפניו. מכאן שאין מקום ל"ניכוי" תקופת האשפוז מתקופת המאסר. עם זאת, ניתן להתחשב בתקופה זו במסגרת גזר הדין. לפיכך, על הפרקליט לברר לפני הטיועון לעונש את אורך התקופות בהן היה הנאשם מאושפז וליידע על כך את בית המשפט.